N XLIX.

KURYER LITEWSKI

w WILNIE DNIA 16. Grudnia V. S. ROKU 1805.

AUSTRYA.

GRAETZ 20 listopada. Francuzkie woyska, jak wiadomo wkroczyły do miasta naszego. Gdy się zbliżał do murów stolicy Stiryiskiey G. Marmont, Gubernator z wielo rządowemi osobami kray opuścił, maiąc na to wyraźny rozkaz od zwierzchności naywyższey. W niebytności iego, wybrani urzędnicy, Stany kraiowe i Magistrat rząd przyieli pod imieniem Administratorów Stiryiskich, i zalecili: 1. ażeby urzędnicy którym wyraźnie Cesarz nie rozkazał opuszczać prowincyą, zostali na mieyscu, wykonywaiąc pilnie zalecenia Administratorów. 2. Że cokolwiek dotąd czyniło Gubernium od Monarchy postanowione,sprawować ma napotém Administracya tymczasowie, dopóki Monarcha inaczey nie rozkaże. 3. Mieszkańcom okolic zaiętych od nieprzyiaciela surowie zalecono, ażeby nie tylko wiernie pełnili rozkazy Administratorów, aleteż zachowali się spokoynie względem woyska Francuzkiego, nie obrażaiąc zwycięzców słowem i uczynkiem; przeciwny postępek ściągnie karę na przestępców, klęskę na niewinnych nawet, wzruszy bezpieczeństwo powszechne. 4. Ręczy Administracya, iż wszelkich sposobów użyie, ażeby Francuzi podbitemu kraiowi naymniey uprzykrzonemi byli; do czego chcąc łatwiey skłonić G. Marmont, powinni obywatele okazać posłuszeństwo, powolność, i uleganie groźnym okolicznościom. Po tey odezwie Stirya pośród woiennych odgłosów używa głębokiey spokoyności. Woyska Francuzkie strzegą granic Carinthii i Węgierskich, od Insurgentów i podiazdów Arcy X. Karola. Żadnych ieszcze kontrybucyi nie nakazał Marmont, wszelkie iednak potrzeby dla żołnierza licznego musi dostarczać Prowincya.

BRUNN 5 grudnia. Czekamy niecierpliwie urzędowego opisania walney bitwy, która pod Austerlitz stoczona, kilka d. trwała, z nieporównaną stron zaciętością. Któż w czasie tak krótkim mógł policzyć tysiące rycerzów mężnych, którzy polegli, albo ranę odnieśli w boiu naykrwawszym, iakiego podobieństwo ledwie w starodawnych dzieiach znaleść możemy. Mówią o 25 t. trupów; inni mniey lub więcey kładą. Hasłem stron przeciwnych były: śmierć i zwycięztwo; niewiele artyllerya dokazywała; bagnet i szabla ważyły wygranę. Słychać, że w d. 2. przychyliło się szczęście do armii zprzymierzonych. Austryacka iazda wspierała dzielnie woyska posiłkowe. Biegaią liczni zewsząd gońce w różne strony; podziśdzień iednak nic pewnego wiedzieć nie możemy; tak wątpliwe, i częstokroć sprzeczne są doniesienia i odgłosy.

WIEDEN 30 listopada. Wkrótce po przybyciu do naszey stolicy Ministra Pruskiego Haugwitz; wiechali Graf Stadion były Ambassador Franciszka 2 w Petersburgu, i GL. Giulay; słychać, iż wszyscy razem zacząć maią bardzo ważne negocyacye z Ministrem Francuzkim Talleyrand. Z Morawii za kilka d. czekamy nayważnieyszych wiadomości. Przeciwne woyska zbliżyły się nawzaiem ku sobie; i chociaż Francuzi znacznie w tył ustąpili od Ołomuńca, iednak maią tak blizkich nieprzyiacioł, iż bez bitwy rozeyść się prawie niepodobno. Sposobiąc się do walney sprawy, która o losie wielu narodów ma stanowić, Napoleon zewsząd zciąga posiłki; w tych d. z Wiednia posłano do obozu iego kilka świeżych regimentów, dział wiele i ammunicyi. Żywność iak iest rzadka i droga, lepiey pomyślić niż wyrazić i opisać możemy. Obywatele spokoyni miast, wsi, i miasteczek leżących na drodze, kędy armie tylekroć przechodziły, nie widząc żadnego sposobu do utrzymania siebie z familią, oddalaią się w strony spokoynieysze i obfitsze, nawet cudze.

Kray cały pełen włóczęgów od armii pozostałych, którzy gościńce i domy czynią niebezpiecznemi. A chociaż Minister woienny Marsz. Berthier wydał obszerne rozrządzenie, i rozesłał do GG. kommenderuiących w Braunau, Lintz, Auszpurgu, Ulm aż do Renu, ścisłe rozkazy względem imania złoczyńców, nie słyszemy dotąd przecie, żeby Niemieckie prowincye skarżyć się przestały na rabunek, mordy, spustoszenia. Podobnych skutków swawoli wyuzdaney zaczynały iuż doświadczać okolice Wiednia; lecz G. Gubernator Austryi Clarke uformował kolumn kilka, ruchomemi zwanych, które spokoyność i porządek utrzymywać powinny. To zaś uczynił na mocy rozkazu z Brunn przysłanego od Marsz. Berthier, który do 5 kolumn pomienionych wyznaczył kommendantów, przydaiąc im do pomocy urzędników kraiowych. Przy każdey kolumnie ustanowiona iest kommissya woyskowa, do którey należy poymanych żołnierzy oddalaiących się od półków dla rabunku, sądzić i karać według ostrości artykułów woiennych, co się ma rozumieć o innych włócęgach.

Niedawno tu przybyło 4 Mairów z Paryża, którzy imieniem obywatelów stolicy swoiey maią powinszować Napoleonowi zwycięztw odniesionych, i złożyć podziękowanie za sztandary darowane. Jest pogłoska że gdyby woyna dłużey trwać miała, dwór Cesarski obierze mieszkanie w Krakowie. G. Clarke i Hullin drugi raz na rewią stawać przed sobą kazali mieszkańcom zbroynym tey stolicy; powiadaią, że część ich użyta będzie spólnie z Francuzkim żołnierzem do ważney posługi oczyszczenia kraiu Austryackiego z rozmnożonych zbóyców. Wczora wiadomość przyszła, że dywizyą woyska swoiego Napoleon wysłał do Węgier, która z Morawii przez Schlosshof do granic Królestwa przyszedłszy, wkroczyła nakoniec bez odporu do Presburga. Słychać, że inne dywizye, podobno z Stiryi od G. Marmont przysłane, wtargnęły do Comitatów: Oedenburg, Eisenburg, Wieselburg, i iuż osadziły miasta ich stołeczne tegoż imienia, iakoteż Stein Am Anger. Zkąd łatwy wniosek, że umowa żadna względem oboiętności narodu Węgierskiego do końca woyny ter. do skutku ieszcze nie przyszła.

PRAGA 2 Grudnia. Woyska przez Arcy X. Ferdynanda i starego X. Lichtenstein zgromadzone w Królestwie Czeskiém, wynoszą naymniey 30 t. Czasu krótkość i naglące okoliczności przeszkodziły rządowi użyć ochoty obywatelów, zciągnąć i uzbroić sławny legion, niegdyś wystawiony na obronę kraiu przez Arcy X. Karola r. 1800, gdy oddaliwszy się z obozów Austryackich mieszkał z nami. Arcy X. Ferdynand, gdy iuż zgromadził całą potęgę w Czaslau, ruszył ztamtąd do Inikau, ponieważ słyszał, że tam zbliżaią się woyska Francuzkie. Spodziewaliśmy się odebrać wiadomość o walney bitwie w tych stronach; lecz podobno ustąpił nieprzyiaciel, nasi zaś wodzowie pośpieszyli do Morawii dla złączenia się z woyskiem posiłkowém. Do naszey stolicy od czasu dawnego prowadzono prawie codzień dość znaczną liczbę ieńców. Nie sami zaś Francuzi kray naieżdżali; przybył im na pomoc z Bawarczykami G. Wrede; lecz i ten razem cofnąć się musiał do własnych dzierżaw.

INSPRUCK 1 Grudnia. Potwierdziła się wiadomość, iż cały kray Tirolski będzie zaięty przez woyska Bawarskie. Już Elektor Maxymilian tym końcem przysłał do nas 6 t. żołnierza swoiego. Inne regimen-

ta, które pod GG. Wrede, Deroi, ettc. tu były, częścią zastąpiły kray Saltzburgski; resztę wyprowadzono do Czech i Morawii. Woyska zas Francuzkie ustąpią wszystkie do Carinthii, co ma nastąpić koniecznie d. 11 grudnia. Sam Marsz. Ney był niedawno w Saltzburgu. W prowincyi naszey panuie spokoyność zupełna; o żadnych dotąd rozruchach nie słyszemy. Dziś po oddaleniu się Arcy X. Karola do Węgierskich granic, nic iuż nie przeszkadza Francuzom połączyć armie Włoską i Niemiecką; co gdy nastąpi, prawe skrzydło Napoleona opierać się będzie o Adryatycką odnogę, lewe iest w granicach Królestwa Czeskiego i Morawii.

WENECYA 16 Listopada. Zyiemy dotąd spokoynie pod zasłoną Austryackiey załogi, i okrętów uzbroionych w znaczney liczbie, które miasto nasze niedostępném czynią nieprzyiacielowi, który morskiey potęgi nie ma w tych stronach. Uzbroili wprawdzie obywatele Włoscy nie mało korsarskich statków, które przebiegaiąc Adryatycką odnogę, wielkie szkody czynią w handlu naszym i miasta Trieste. Te iednak być nie mogą straszne portowi tak dobrze strzeżonemu i warownemu. Słychać, że Francuzi zamyślaią przeciwko nam użyć tey potęgi, W takim przypadku, oprócz sił własnych nadzieię pokładamy w woysku i flottach spodziewanych dawno z Corfou, które iednak dotąd nie przybyły do nas, ani też do Trieste, iak głoszono. W żywność opatrzeni iesteśmy na czas bardzo długi; lękamy się niedostatku dobrey wody, którą z lądu zawsze sprowadzano; dziś woyska Francuzkie osiadły brzeg nayblizszy. Po oddaleniu się Masseny do Austryi, w prowincyach Weneckich 2 dywizye nieprzyiacielskie zostać maią, ta którą G. S. Cyr prowadzi z Neapolu, druga z regimentów Włoskich i Francuzkich złożona pod G. Lecchi.

FRANCYA.

PARYZ 4. grudnia. Odebraliśmy od armii Włoskiey 2. nowe rapporta. W pierwszym donosi G. kommenderuiący woyskiem narodu Włoskiego Lecchi, d. 25. listopada z Legnago, że dywizya woysk Austryackich pod sprawą X. de Rohan, z Tirolu północnego przeszedłszy na południe, i nie mogąc utrzymać się w prowincyi pomienioney, dla boiaźni Marsz. Ney z armią następuiącego, wkroczyła do prowincyi Weneckiey. Nieprzyiaciel zewsząd opasany, nie mógł mieć innych zamiarów, tylko przedrzeć się do miasta Wenecyi. Gdy iuż stanoł w Bassano, G. Lecchi ruszył ku niemu od Stra prowadząc rezerwę, która się składała z korpusu cudzoziemskiego G. Peyri, 2. regimentów Francuzkich G. Regnier, 5. półku woysk narodowych Włoskich, i dywizyi kanonierów. Regnier udał się do Piombino, i tym sposobem przecioł X. de Rohan drogę do Mestre, którą chciał trafić do zamierzonego celu.

Te wszystkie przygotowania do blizkiey rozprawy dokonał wódz Włoski d. 23. Nazaiutrz na świtaniu attakowano Austryaków, którzy bronili się długo, mężnie, z uporem, tak dalece, iż w czasie bitwy po trzykroć stanowisko odmieniać musieli. Piechota korpusu cudzoziemskiego maiąc na czele G. Lecchi, bardzo rano ruszyła z Campo S. Pietro do Castelfranco. W tém mieyscu wódz stanowszy postrzegł, iż G. Regnier z dywizyą swoią w tył ustępuie. Więc kazał Półkownikowi Grabińskiemu uderzyć z boku na nieprzyiaciela. Stało się; Austryacy z klęską wielu zabitych i ranionych, 150. ienców, 3. armat cofneli się do Castelfranco. Z tey odmiany korzystaiąc Regnier powraca do boiu, i bierze 2. t. ludu w niewolę. Reszta woysk nieprzyiacielskich poszła do Villafranca, gdzie przez piechotę cudzoziemską opasane broń złożyły w liczbie 3 t. Podpółkownik Klopiński poymał 700. kiryssyerow. Tak więc G. Lecchi w tym d. zabrał ludu 8. t. 700. koni, dział 12. 6. chorągwi, 10. sztandarów. W liczbie poymanych znayduie się X. de Rohan, 3. Półkowników, 3. Podpółkowników, 6. Maiorów. Między 600. Austryakami poległemi liczono 2. Półkowników, 2. Podpółkowników, 4. Maiorów; ranionych iest 600. Straty swoiey w zabitych i ranionych nie wypisał Lecchi.

Drugi rapport przysłał Massena z głowney kwatery Goricyi d. 23. listopada. Armia, powiada, przeszedłszy rzekę Isonzo, na lewym iey brzegu zaięła stanowisko. Ztąd na czele straży przedniey wysłany G. Espagne wkroczył do Vipacco, szedł za ustępuiącym nieprzyiacielem do Gauz, i w tym odwrócie poymał 600. ludzi. Cała iazda Austryacka ustępowała wielkim gościńcem; lecz większa część piechoty obrawszy inną drogę przez dolinę Idria, do Ober Laybach trafiła. 5. kompanii lekkiey piechoty, Voltigeurs zwaney, postępowały za nieprzyiacielem zblizka, tak dalece iż można było przeyrzeć warówne okopy w Prewald. Tymczasem Massena rozkazał dywizyi G. Serras iść do Triestu. Austryacy miasto i port opuścili. Niewiadomo ieszcze, iak wiele okrętów znalazło się w porcie; słychać, iż Anglicy tu mieli znaczne towarów swoich magazyny. Dla śpiesznego odwrótu Arcy X. Karol zostawił w szpitalach 300. żołnierzy ranionych.

Druga dywizya idąc za nieprzyiacielem do Laybach, zabrała cokolwiek ienców. 2. regimenta dragonii Francuzkiey z dywizyą piechoty posłano do Chiusa di Pletz, które mieysce zastępowały regimenta piechoty nieprzyiacielskiey, Ligne i Strasoldo, iazdą wsparte. Gdy się zbliżyły woyska nasze, Austryacy stanowisko opuścili. Zatém G. brygady Latour odebrał rozkaz od naywyższego wodza, pośpieszać do Villach, dla otworzenia kommunikacyi z armią w Niemczech woiuiącą, którey obroty Arcy X. Karola do odwrótu zniewoliły. Miał ieszcze nieprzyiaciel warowne stanowisko w Ponteba, lecz bronić nie chciał, trzymaiąc się pierwszego przedsięwzięcia statecznie, ocalić woysko swoie, i walney rozprawy unikać. W tych mieyscach poymaliśmy 400. ienców. Massena przechodząc do Niemieckich dzierżaw Austryackiego domu, zostawił na obronę Weneckich woysko niedawno przybyłe z Neapolu, zmocnione legionem Corsykańskim, i 2. regimentem Włoskim. Kommendant G. S. Cyr znayduiący się w Padwie ma uważać obroty nieprzyiacioł w Chiozza i Brondole. Jeśliby woyska nieprzyiacielskie lądować chciały na Włoskiey ziemi, iego powinnością będzie, kray zasłonić od naiazdów.

Za Connetablem Senator G. Collaud pośpieszył do Batawów. Cokolwiek iest w narodzie doświadczonych wodzów, którzy nie byli użytemi w armiach Niemieckiey i Włoskiey podczas kampanii ter. dziś będą wezwanemi do tey, którą nad Renem zgromadzić kazano. Broussieres kommendant Paryskiego garnizonu został tu Szefem sztabu.

Z Niemiec przyszło doniesienie, iż Graf Stadion i G. Giulay byli w głowney kwaterze Napoleona, zkąd poiechali do Wiednia traktować maiąc o pokoy z Ministrami Francuzkiemi. Ta wiadomość pismem urzędowém rozniesiona w mieście naszém, sprawiła radość powszechną; w pałacu Inwalidów po trzykroć ognia dawano z armat. O tym pokoiu pożądanym narodowi, mówią dziś głośno tuteysi politycy; nawet niektórzy widzą podobieństwo wskrzeszenia sławnego proiektu Henryka 4, rozumieiąc, iż czego ten Monarcha W. nie mógł wykonać śmiercią uprzedzony niespodzianą w początkach wieku 17, to dziś w 19 wieku może pocieszyć narody. Ci sami polityci znowu podnoszą głos przytłumiony od nieiakiego czasu, za konieczną potrzebą i pożytkiem dla wszystkich Mocarstw Europeyskich, z nieokreśloney wolności handlu morskiego i żeglugi.

Małżonka Napoleona podróż przedsięwzięła do Munich, iak słychać, ażeby obecną była zaślubieniu syna swoiego z pierwszego małżeństwa Eugeniusza Beauharnois, który iest Włoskim Wice Królem, z Augustą córką Elektora Bawarskiego. Nic przydać nie podobno do okazałości, z iaką była przyimowana w Carlsruhe i Stuttgard, przez Elektorów Badeńskiego i Wurtembergskiego. Wieżdżaiącą z Strasburga do Kehl przyimował Geusau W. Podkomorzy na czele 400 konnych żołnierzy. W Rastadt witał imieniem Elektora, wnuk i następca; z Muhlburga do stolicy przeprowadzał Margrabia Ludwik z gwardyą i dywizyą i huzarów. Zgromadzenia ciekawego ludu, gminnych okrzyków, illuminacyi, bram tryumfalnych, napisów podchlebnych opisywać nie będziemy, iakoteż obrazów allegorycznych, które przypominały woienne powodzenia Napoleonowe. 2 d. bawiąc w Carlsruhe, wyiechała do Stuttgardu, przeprowadzana przez wnuka i następcę Elektora na granicę Wurtembergską.

Na początku woyny ter. fregata Angielska Miner-

ve na piasku pod Cherburg osiadłszy, podniesiona, dotąd w porcie stała; niedawno naprawiona, osadzona 50 arm. wyszła pod żagle szukaiąc zdobyczy. Austryackich ieńców wiele t. rozdano fabrykantom i rolnikom w różnych departamentach; lecz ponieważ skarb nie mógł opatrzyć odzieniem i innemi potrzebami; Prefektowie odezwę uczynili do obywatelow, ażeby przez ofiary dobrowolne przybyli na ratunek nieszczęśliwym. Pierwszy dał innym przykład ludzkiey gościnności Maire miasta Dijon, wyznaczaiąc osoby z charakteru i cnoty znaiome do przyimowania i rozdziału zebranych ofiar.

Hieronim Lalande Astronom wydał niedawno księgę, w którey porządkiem Alfabetu pomieścił wszystkich Ateuszów sławnieyszych ter. czasu żyiących ieszcze. Położony w ich rzędzie Neufchateau Senator przez pisma publiczne odezw uczynił przeciwko tey krzywdzie zelżywey. Jestem, powiada, urzędnikiem, i oycem. Chcę potomkom imie zostawić nieskalane, i być godnym szacunku ziomków. Nie gniewaią mnie bynaymniey krytyka i satyra. Człowiek na wyższym stopniu będący, na wszystko iest wystawiony. Dobrze czynić powinien; a potém niech mówią ludzie, co się komu zdaie. Lecz w tym przypadku milczenie byłoby haniebne; na takie oskarżenie odpowiadać głośno honor każe. Nie chcę być na liście Ateuszów; nie zasłużyłem na ten tytuł, daremnie dał mi go autor. Nie byłem nigdy w tych liczbie, którzy rozumieią, że ich iestestwo z istnością Boga zgodzić się nie może. Chciał mi podobno zaszczyt uczynić; ia zaś oświadczam przed narodem, że mi wyrządza nayokrutnieyszą obelgę, podobno przeciw chęci swoiey. Wolałbym, gdyby mnie zapisał w rzędzie odeszłych od rozumu.

Raz ieszcze nieprzyiaciel usiłował zniszczyć flottyllę. Wysłane od niego z wiatrem pomyślnym statki palne, do portu Boulogne trafiły, zbliżyły się do brzegu w liczbie 4, zapaliły się z łoskotem strasźliwym; szkody iednak żadney nie uczyniły na flottylli. Wstrzęsły się tylko domy bliższe brzegu morskiego, strata mieszkańców w zepsutych dachach i oknach dość iest znaczna.

Hieronim Buonaparte znayduie się teraz w porcie Brestenskim; podobno służyć ma na flotcie; lecz upadła pogłoska o poruczeniu młodzieńcowi temu naywyższey kommendy flott Francuzkich. Dziś zwłaszcza, gdy upadły przegraną pod Cadix, potrzebuiemy naydoświadczeńszego wodza. Connetable stanoł w Anvers. Znalazł w tem mieście blizko 16. t. Francuzkich żołnierzy; wszystkim rozkazał niemieszkaiąc pospieszać ku Batawskim granicom od Niemiec, przez Grave i Nimegę. Na ich mieysce wnet przyprowadził 12. t. z Belgickich departamentów G. Trigny. W tey dywizyi iest naywięcey nowożaciężnych młodzieńców, których wodzowie pilnie ćwiczą w rzemieśle woiennem, ażeby na bliskiey kampanii pokazać się mogli. W drugiey stronie utwierdzamy z pospiechem Kehl, Huningue, Cassel, iakbyśmy spodziewali się blizkiego naiazdu w granicach naszych. Nawet zburzone dawno twierdze Ehrenbreitsteinu z gruzów powstaią. Do Bonn zgromadza się korpus obserwacyiny od 16. t. zbroynych. W Moguncyi X. Ysenburg formuie legion Niemiecki; według kapitulacyi pierwiastkowey miał liczyć głów 2. t; poźniey zaszła odmiana w umowie, a legion mieć będzie żołnierza 3200. rekrutów zbiera X. po wielu miastach Rzeskich. Do tey gotowości nagłey pobudką były doniesienia, o zbliżeniu się woysk Pruskich i zprzymierzonych ku Renowi.

Dotąd ieszcze rząd milczy, nie ogłaszaiąc narodowi prawdziwych szczegółów bitwy przegraney pod Cadix; rzetelne oney opisanie morski Minister Decrès posłał Napoleonowi przez G. Junot. Z Nancy ruszyła dywizya nowozaciężnych do armii Niemieckiey, gdy do miasta wprowadzano blizko 2. t. ieńców od niey przysłanych. Znaydowali się wszyscy w naynędznieyszym stanie. Wzruszył ten smutny widok serca młodzieńców; ofiarowali Austryakom iednomyślnie cząstkę żołdu swoiego, który niedawno odebrali. Jeńce ten dowod ludzkości wdzięcznie przyieli; kommendant miasta pochwalił. Gwardya narodowa iuż iest urządzona w departamentach wyznaczonych. Zachęcaiąc lud do służby, Minister interessów wnętrznych Champagny oświadczył, że kompanie grenadyerów i strzelców tey gwardyi, składać maią straż panuiącego, gdy ten w ich powiatach i miastach znaydować się będzie.

G. Administrator Piemontu Menou wydał rozkazy stosowne do przyięcia 12. t. ieńców Austryackich, których Massena do Francyi połudn. przesyła. Marsz. Kellermann gwardyą Alsacyi urządził tym sposobem, że dziś składa się z orszaków 10, każdy zaś ma 10. kompanii. Z tych połowa czyniąc miesięczną służbę, odbiera żołd i żywność przepisaną; druga połowa zostaiąc w domu, czeka swoiey kolei, i bierze tylko połowę, reszta idzie na zakupienie porządku woyskowego. Nie czyniący służby raz tylko co tydzień zgromadzać się powinni na ćwiczenie. Bardzo wielu Austryackich ieńców uciekło z drogi. Tak chciał urzędnik wyznaczony do ich przeprowadzenia z Niemiec na brzeg lewy Renu. Temu dawano pieniądze na zakupienie żywności, którą oszczędzaiąc dla zysku własnego, dozwalał rozbiegać się ieńcom; resztę zaś przyprowadziwszy do granic, oświadczał przed zwierzchnością, że tylko dniem wprzód uciekli. Długo zdrada niewiernemu urzędnikowi na dobre wychodziła; nakoniec odkryło się wszystko, stanąć musiał przed sądem woyskowym.

Marsz. Lefevre kommenderuiący w departamentach dawniey Niemieckich nad Renem, wysyłał deputacyą winszuiąc zwycięztwa Napoleonowi. Gdy powróciła, wydał odezwę nast. do gwardyi narodowey. Przesłałem panuiącemu, powiada, uręczenie wierności waszey. Przyioł ofiarę w Wiedniu, otoczony gwardyą tego miasta. Obywatele zbroyni czynią tam służbę, iak wy nad Renem; kwitnie pokoy, własność nietknięta, bezpieczni wszyscy, przemysł i handel na dawnym stopniu zostały. Ztąd przykład bierzcie naśladowania godny. Jeżeli mieszkańce Wiednia będąc w mocy naszey, tak wiele czynią dla dobra i spokoyności domowey; czego po was nie ma spodziewać się oyczyzna, którey przysposobionemi synami iesteście? Oddaię chwalebne świadectwo kompaniom użytym na załogę Moguncyi; równą ochotę radbym widział w całey gwardyi; i do zgonu za naywiększy zaszczyt życia moiego poczytam, żem był naczelnikiem tych departamentów, że ieden mundur i broń nosiłem z wami, że resztę dni moich poświęciłem obronie tego kraiu. Gwardya narodowa od lat 15. była zbawieniem oyczyzny; i teraz wszystkiego po niey spodziewaią się Francuzi.

B A T A W S K A. RP.

HAGA 7 grudnia. Connetable Ludwik Buonaparte zawczora wiechał do Anvers, przyięty stokrotnym wystrzałem z armat. Z nim przybyło kilku znacznieyszych GG. i woyska tak wiele, iż gospodarz każdy w mieście pomienioném przyiąć musiał na kwaterę żołnierzy kilkunastu. Nazaiutrz część załogi wysłano do prowincyi Batawskich. Z Colonii 6 t. ludu zbroynego do nas prowadzą Francuzi. Z dywizyi G. Michaud, która dawno stoi w kraiu naszym, 4 t. posłano do Overyssel; inny wydział stanoł nad lewym brzegiem rzeki Yssel. Jeden z Namiestników Marsz. Lefevre z Moguncyi przybyły, założył kwaterę w Nimedze. Gdy takie przygotowania czynią zprzymierzeńce, nie mnieysze widzą u nieprzyiaznych Mocarstw. Iuż Pruskie woyska zbliżyły ku Renowi; Rossyiskie, Szwedzkie, Angielskie Hannower zastępuią, czekaiąc podobno tylko nadciągnienia ciężkiey artyllery, i ciepleyszey pory, ażeby do oblężenia twierdzy Hameln przystąpiły. Zważaiąc iak u nas rzecz idzie, spodziewać się prawie niepodobno, żeby Connetable przy pośpiechu naywiększym, zdołał woysko całe zgromadzić, i oporządzić we wszystko do zagaienia kampanii w m. ter. Dotąd niewiadomo ieszcze, czyli w domu czekać będziemy przyiścia nieprzyiacioł, albotéż wkroczemy do Niemiec, dla odzyskania wydartego nam Hannoweru.

Wspieraiąc Francuzów podług możności naszey, cokolwiek mieliśmy w narodzie regularnego żołnierza i doświadczonych Officyerów, zgromadził wszystkich Pensyonarz pod chorągwie RP. Wodzem naywyższym Batawów ma być G. Bonhomme. Cesar Berthier, iak mówią, udać się ma do Berlińskiego dworu. Jak tylko rząd uwiadomiony został, iż Angielskie woyska do Niemiec przysłane, osiadły uyścia rzek Elby i Weser, natychmiast rozkazał, ażeby z portów naszych do Westfalii i Saxonii nie wyprowadzano zboża, furażów, i żadney zgoła żywności, których wiele potrzebować będą gromadzący się Francuzi. Było więcey 20 oboiętnych okrętów rozmaitemi produktami ładownych, które płynąć wkrótce miały do brzegow Niemieckich rozciągaiących się od Ems do Elby; wszystkie zostały wstrzymane. Rechteren GL.

służby naszey, wchodzący do rady woienney zawczora umarł. Stoiące w Texel statki Szwedzkie na rozkaz rządu Francuzkiego zatrzymane, pod straż oddano.

P R U S S Y.

BERLIN 10 grudnia. Gońce z Morawii przynieśli tu wiadomość o zaszłey bitwie między woyskami zprzymierzonemi i Francuzkiemi pod Austerlitz. Z pierwiastkowych powieści nie można nic pewnego wyczerpnąć, iak długo trwała, kto zwyciężył, iaka iest obu stron klęska; którą nie ieden kładzie na 20 kilka t. zabitych. Ta wątpliwość sama dowodzi, z iaką walczono zaciętością. Lepiey iednak zaczekać doniesień urzędowych, niż płonne i sprzeczne zbierać pogłoski. W tém zgadzaią się wszystkie, iż za pamięci ludzkiey nic podobnego w świecie nie widziano. Wszyscy Monarchowie znaydowali się bitwie obecni, co ich woyska naybardziey zagrzewało do mężnego czynienia. Zmordowane całodziennym boiem, używszy w nocy spoczynku, nazaiutrz i w d. ieszcze trzeci krwawą sprawę zaczynały z nowym zapałem.

Od Ministra stanu Haugwitz dwór odebrał wiadomość z Wiednia, pisaną w d. pierwszych ter. grudnia. Słychać że Napoleon tam wkrótce iest spodziewany. W ten czas negocyacye obrót wezmą pomyślny lub przeciwny. Co gdy dziś przewidzieć niepodobno, Fryderyk 3 gotuie się do woyny. X. Brunświcki po odbytey radzie walney powrócił do obozu swoiego. Feld Marsz. Moellendorf 80 letni weteran, przez wzgląd na wiek podeszły, z trudnością otrzymawszy pozwolenie od Monarchy na odprawienie kampanii, d. 13 stolicę naszą opuszcza. Czas wyiazdu Fryderyka 3 niewiadomy; armia w którey znaydować się będzie, ma nosić imie Królewskiey; tam służyć będą: XX. Brunświcki i Hohenlohe z GG. Blucher i Ruchel. Rezerwie zgromadzić się kazano między Lipskiem i Coethen. Zaszły niektóre odmiany. Regimentom, które pośpieszały do Hannoweru, Saxonii i Westfalli, nagle zalecono powracać, i ciągnąć do Szląska.

Elektor Saski nie wątpliwie trzyma z Królem naszym, iakoteż Elektor Hesse Cassel. Ten wodzem iest naywyższym woysk Pruskich w Westfalii; Elektor Saski zwołał do broni 20 t. żołnierza swego, i przełożywszy nad obozem całym G. Zeschwitz, oddaie główną kommendę X. Hohenlohe, który iest przeznaczony do Frankonii. W Monarchii Pruskiey wszystkie twierdze naprawić i na potrzebę opatrzyć pilnie zalecono. Już z Magdeburga iest wiadomość; że kommendant dostarczyć sobie rozkazał 85 t. sztuk pallissady; bomb, kul tysiące przy batteryach złożono; domy wałów bliższe znosić oświadczono w przygodzie; przetoż wcześnie ostrzeżeni są właściciele. To samo rozumieć trzeba o drzewach; i cokolwiek nieprzyiacielowi korzyść przynosi.

O zapale narodu powszechnym nic iuż przydać nie możemy do wiadomości dawnieyszych; tę tylko szczególną okoliczność wyiowszy, że Officyerowie i żołnierze, gdy wyciągali z Berlina, stanowszy na rynku Gwilhelma zdawali się żegnać posągi bohatyrów tu umieszczonych dla nieśmiertelney pamięci, GG. Schwerin, Keith, Winterfeld, Seidlitz, i Ziethen, pod którémi na przeszłych woynach służąc sami i poprzednicy, tylekroć tryumfowali. Krzepiła Pruskich rycerzów ta ieszcze uwaga, iż ieśli woiować koniecznie potrzeba, walczyć będą za uwolnienie Rzeszy Niemieckiey i Europy od iarzma. Sławny z podróży odbytey do nowego świata Humboldt otrzymał dostoyność Szambelana Królewskiego.

R Z E S Z A N I E M I E C K A.

MUNICH 5 Grudnia. Przybyły niedawno do nas Officyer Francuzki z Constantinopola powiedział, że w tey stolicy narod Turecki nie ma żadney wiadomości o woynie ter. W mieście naszém pokazała się idealna mappa nowey Bawaryi, granice kraiu tego rozszerzaiąca na wszystkie strony. Augereau Marsz. nie oddalił się z Cyrkułu Szwabskiego; owszem w okolicach Ulm zgromadza woysko, które spodziewanemi posiłkami urość ma do 60 t. Upadła pogłoska o marszu tego wodza do Frankonii. W drugiey stronie Francuzi opuszczaią Tirol, straż prowincyi całey zostawuiąc Bawarskiemu żołnierzowi. Zdarzyło się tam nie raz, że do przechodzących zwycięzców, nie tylko strzelce Tirolscy, aleteż niewiasty ognia dawały. Marsz. Ney zaradził temu bezprawiu oświadczaiąc, iż za podobne zuchwalstwo, nie iuż bohatyrki one, lecz ich mężowie i krewni odpowiadać maią z osoby własney.

Wkraczaiąc do Królestwa Węgierskiego woyska Napoleonowe razem z Morawii, Austryi, Stiryi, dały odezwę do mieszkańców pisaną w ięzykach: Węgierskim, Łacińskim, i Francuzkim. Nie maiąc oney przed oczyma, sądzić nie możemy, co Francuzów przywiodło do wtargnienia, i dla iakiey mianowicie przyczyny nie doszła umowa, między G. Palfy i Marsz. Davoust zaczęta względem oboiętności kraiu tego. Przybycia małżonki Napoleona w tych d. wyglądamy. Nasz Elektor zaiąć kazał na imie swoie dzierżawy wszelkie Krzyżackie i S. Jana, iakoteż udzielney Szlachty Rzeskiey, leżące w kraiach Bawarskich. To samo uczynił u siebie Elektor Wurtembergski, iak poświadcza edykt iego ogłoszony d. 15 listopada. Pobudkę zgadnąć trudno; że to się stało mocą taiemnych umów zawartych z rządem Francuzkim, które dotąd ogłoszone nie są, iest domysł.

HANNOWER 10 Grudnia. Przed kilko d. Elektor Hesse Cassel wódz naywyższy woysk Pruskich w Cyrkule Westfalskim, przyiechał niespodzianie do Goettingi, z główney kwatery swoiey Paderborn, i krótko zabawiwszy, powrócił. W Lavenburgu czekaią wkrótce przybycia 8 t. Szwedów, którzy iuż wkroczyli do kraiu Meklenburgskiego. Rossyiski GL. Graf Tolstoy wczora wiechał do naszey stolicy, iutro pośpiesza do Nienburg. Woysk Pruskich główna kwatera teraz iest w Goettingen; słychać, że ta dywizya wkrótce ma opuścić Elektorat Hannowerski, pośpieszaiąc do Saxonii.

Zawczora zprzymierzeńce mieli utarczkę z pikietą Francuzkiego garnizonu blizko Hameln; 9 nieprzyiacioł ubito, 8 raniono, poymano 17: Z liczby zwycięzców padł 1 człowiek. Pomieniona twierdza dziś iest zupełnie zamknięta; kommunikacyi żadney zewnątrz nie ma G. Barbou; nawet oblężenie początek wziąć miało. Wczora znayduiące się u nas regimenta Rossyiskie odebrały rozkaz być gotowemi do ruszenia na pierwsze hasło. G. Ostermann stanoł w Nonnenburgu. Park artylleryi główney tu przybył; czekamy ieszcze większey liczby dział cięzkich, które na statkach Angielskich przybyły do uyścia rzek Elby i Weser. W Bremerlehe zawczora na ląd wysadzono dywizyą nowo przybyłą woysk Jerzego 3; między innemi znayduie się półk konny legionu Niemieckiego, któremu natychmiast ciągnąć kazano do Hoya. Lud w nim wybrany, konie naydzielnieysze, głów liczy 700.

W Ł O C H Y

RZYM 9 listopada. Ociec S. z wieyskiego mieszkania w Castel Gandolfo powrócił do tey stolicy. Kosztuią tu wszyscy owoców słodkiego pokoiu, zatrudniaiąc się dziś naybardziey dobywaniem zagrzebanych w rozwalinach pamiątek uczoney starożytności. Handel i żegluga na morzu środz. bezpieczna; oddaliły się z niego flotty mocarstw woiuiących. Korsarze nawet Afrykańscy milczą, mianowicie Algerscy zdaie się, iż zapomnieli rzemiosła zboieckiego. Trzyma ich w domu zapewnê do czasu, rewolucya niedawno zdarzona w kraiu własnym. Dey nowo obrany odnowił przymierze z Europeyskiemi Mocarstwami. W mieście Algerze nie ustaią rozruchy. Zburzone pospólstwo ieszcze sobie dozwala wszystkiego. Częstokroć ludzie prześladowani uciekaią się do mieszkania Francuzkiego Agenta, i tam schronienie znayduią.

NEAPOL 2 listopada. D. 13 pazdziernika dało się nam uczuć nowe ziemi trzęsienie. Stolica nasza szkody przez to żadney nie poniosła; lecz w miastach, Capua, Nola, wielu innych, niemało domów iest zepsutych. D. 16 nowa trwoga. Dwa straszliwey lawy ogromne potoki wylały się nagle z góry Wezuwiusza; ieden zmierzał ku Portici, drugi do Torre del Greco. Nakoniec zgasły obydwa szczęśliwie; szkoda niewielka mieszkańców w porównaniu z dawnemi. Lecz odtąd prawie codzień widziemy wybuchaiące z góry płomienie.

B R Y T A N N I A W.

LONDYN 3 grudnia. O eskadrze Rochefortskiey Kapit. Lallemant, kommendant fregaty naszey Loire nową przeniosł wiadomość, że do Ferrolu zawineła prowadząc wielką liczbę statków naszych. Niechcą temu wierzyć Anglicy, pamiętaiąc, iak iuż nieraz byli omyleni powieścią o weyściu tego nieprzyiaciela do rożnych portów; przeto dziś daią niektórzy eskadrze Rochefortskiey imie niewidzialney. Admirał Calder ieszcze osądzony nie iest; przyprowadził z sobą od flotty kapitanów kilku okrętowych, którzy chwalebne świadectwo dali swoiemu wodzowi, o czynnościach iego w bitwie pod Ferrolem. Rzecz iest niewątpliwa, iż nie tylko usprawiedliwiony z sądu wynidzie, aleteż znakomitą odbierze pochwałę za zwycięztwo odniesione nad Adm. Villeneuve i Gravina.